

Č. 6/2000

Jednání spočívající v tom, že cizinec, který ve smyslu § 13 odst. 1 písm. a), bod 3., odst. 2, § 31 odst. 1 písm. c), § 33 odst. 1, 3, § 70 odst. 1 písm. c) a § 71 písm. b) zákona č. 326/1999, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (do 1. 1. 2000 § 8 odst. 2 zákona č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 123/1992 Sb. byl zrušen zákonem č. 326/1999 Sb.), předloží k žádosti o udělení povolení k pobytu nad 90 dní (žádosti o vízum k přechodnému pobytu nad 90 dní nebo prodloužení doby platnosti viza)¹ nebo povolení k trvalému pobytu v České republice výpis z bankovního účtu, kterým prokazuje, že má zajištěny prostředky k pobytu, bezprostředně po předložení bankovního výpisu peněžní prostředky z bankovního účtu odčerpá, nenaplnuje zpravidla znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 trestního zákona či jiného trestného činu. Může se však jednat o přestupek podle § 157 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb.

Okresní státní zastupitelství v Příbrami předložilo Nejvyššímu státnímu zastupitelství podnět Okresního ředitelství Policie České republiky v Příbrami k vydání stanoviska k možnosti trestního postihu cizinců, kteří k žádosti o udělení povolení k dlouhodobému pobytu připojí jako doklad o zajištění prostředků k pobytu výpis z účtu banky v České republice, dle kterého je na účtu složena předepsaná peněžní hotovost, přičemž po předložení tohoto výpisu ihned peněžní prostředky z účtu odčerpají, účet případně i zruší, a získanou peněžní hotovost poskytnou dalšímu cizinci k založení jeho účtu pro stejný účel. Dle názoru žadatele o stanovisko může být dáno podezření ze spáchání trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák.

K naplnění obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák. je nutné jednak způsobení vážné újmy na těchto právech, jednak existence jednání, které má povahu jednání podvodného, spočívajícího buď v uvedení někoho v omyl nebo využití něčího omylu.

Podstatou popsaného jednání cizinců je nesporně snaha obejít řádný postup při rozhodování o udělení povolení k dlouhodobému pobytu.

Je možno dovodit, že tímto jednáním se cizinec dopouští podvodného jednání, neboť předstírá, že má zajištěny prostředky k pobytu, což neodpovídá skutečnosti.

Nutno však zkoumat ještě existenci dalšího zákonného znaku, tedy způsobení vážné újmy na právech jiného. Případnou existenci takového následku je třeba posuzovat se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, zejména s přihlédnutím k tomu, o jaké právo šlo, jaký byl charakter a intenzita zásahu, v jakém rozsahu došlo k újmě na tomto právu a jaké následky to mělo pro poškozeného, zejména zda šlo o škodlivý následek lehce nebo obtížně odstranitelný, či zcela neodstranitelný.

Vážná újma může spočívat jen v závažnějším poškození jiného v oblasti vztahů, které jsou ustanovením § 209 tr. zák. chráněny. Je třeba zdůraznit zejména to, že uvedený trestný čin je systematicky zařazen v hlavě páté zvláštní části trestního zákona, když v uvedené hlavě jsou zařazeny trestné činy, jejichž společným druhovým objektem je občanské soužití. Citované ustanovení chrání jiná než

¹ *Prostředky k pobytu dle § 13 citovaného zákona se prokazují ovšem i v případě vstupu cizince na území České republiky dle § 5 písm. a), bod 3., jakož i v případě žádosti o udělení krátkodobého výjezdního víza dle § 21 písm. d), víza k přechodnému pobytu do 90 dní dle § 27 odst. 1 písm. d), prodloužení doby pobytu na vízum do 90 dní dle § 29 odst. 1, 3 zákona č. 326/1999 Sb.*

majetková práva především jednotlivce, není vyloučena ani ochrana práv právnických osob, jakož i státu. Nejde-li však o ochranu práv jednotlivce, je třeba daleko důsledněji zkoumat, zda předmětné jednání je či bylo způsobilé způsobit vážnou újmu na právech právnické osoby či státu.

Zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní republiky, ve znění pozdějších předpisů, který byl dnem 1. 1. 2000, kdy nabyl účinnosti zákon č. 326/1999 Sb., **zrušen**, v § 8 odst. 2 stanovil, že cizinec je povinen „na požádání“ k žádosti o udělení povolení k dlouhodobému pobytu předložit mimo jiné „doklady potvrzující zajištění prostředků k pobytu“, přičemž žádné další podrobnosti ke způsobu prokazování zajištění prostředků k pobytu přímo z citovaného zákona dovodit nebylo možno. Nebyla ani určena výše peněžní částky, jejíž zajištění by mělo být cizincem prokázáno. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 228/1995 Sb., kterou se stanovuje peněžní částka nezbytná k hrazení nákladů na pobyt cizince na území České republiky a na jeho vycestování, určovala výši peněžní částky, kterou je cizinec při překročení státních hranic České republiky na požádání kontrolního orgánu povinen předložit nebo je povinen předložit doklady potvrzující zajištění této finanční částky. Tato částka byla citovanou vyhláškou stanovena pro postup podle § 2 odst. 3 písm. a), b) zákona o pobytu cizinců na území ČSFR (§ 34a zák. č. 123/1992 Sb.), přičemž ustanovení § 8 odst. 2 uvedeného zákona, upravující povinnost předložit doklady o zajištění prostředků k pobytu, na ustanovení § 2 odst. 3 písm. a), b) neodkazovalo. V době účinnosti této úpravy bylo otázkou, zda výše peněžní částky představující „nezbytné náklady na pobyt na území České republiky a na vycestování“ (§ 2 odst. 3 písm. a) zák. č. 123/1992 Sb.) je totožná s výší částky představující „prostředky k pobytu“ (§ 8 odst. 2 zák.č. 123/1992 Sb.). Je však nutno zdůraznit, že vyhl. č. 228/1995 Sb. **byla zrušena** vyhl. č. 368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů.

Nová právní úprava v § 13 odst. 1, 2 stanoví, že zajištění prostředků k pobytu na území se prokazuje, není-li dále stanoveno jinak, předložením peněžních prostředků alespoň ve výši 0,5násobku částky životního minima stanovené podle zvláštního právního předpisu (kterými v současné době je zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 42/1998 Sb., kterým se zvyšují částky životního minima) jako potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na jeden den pobytu, jestliže tento pobyt nemá vcelku přesáhnout dobu 30 dnů, 15násobku částky životního minima na osobní potřeby, jestliže má pobyt na území přesáhnout dobu 30 dnů, s tím, že tato částka se za každý celý měsíc předpokládaného pobytu na území zvyšuje o dvojnásobek částky životního minima, 50násobku částky životního minima na osobní potřeby, jestliže se jedná o pobyt za účelem podnikání, který má vcelku přesáhnout 90 dnů, nebo dokladu potvrzujícího zaplacení služeb spojených s pobytem cizince na území nebo dokladu potvrzujícího, že služby budou poskytnuty bezplatně. Zajištění prostředků k pobytu na území lze místo peněžních prostředků uvedených v § 13 odst. 1 prokázat **výpisem z účtu vedeného v bance znějícím na jméno cizince, ze kterého vyplývá, že cizinec může během pobytu v České republice disponovat s peněžními prostředky** ve výši uvedené v § 13 odst. 1, nebo **jiným dokladem o finančním zajištění**, například platnou mezinárodně uznávanou kreditní kartou.

Pro účely žádosti o povolení k pobytu se ve smyslu § 71 zákona č. 326/1999 Sb. za doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území považuje

a) potvrzení o převodu finančních dávek vyplácených cizinci státem, jehož je státním občanem, nebo jiným státem, ve kterém jsou mu takové dávky vypláceny, za předpokladu, že dosahují měsíčně částky ve výši 2násobku částky životního minima na osobní potřeby,

b) závazek osoby, k níž cizinec žádá povolit pobyt na území, s ověřeným podpisem, že uhradí náklady spojené s pobytem na území; tento závazek je nutné doložit potvrzením zaměstnavatele o výši výdělku nebo výpisem z bankovního účtu, nebo

c) výpis z účtu vedeného v bance na území nebo v jiném státě, minimálně ve výši 70násobku částky životního minima na osobní potřeby znějící na jméno žadatele.

Pro dříve platnou právní úpravu bylo charakteristické, že zákon nestanovil předložení dokladů o zajištění prostředků k pobytu jako obligatorní podmínku pro rozhodnutí o žádosti o udělení povolení k dlouhodobému pobytu cizince na území České republiky (doklad byl předkládán pouze na požádání), nebylo stanoveno, jak dlouho musí být peněžní prostředky uloženy na účtu poté, co byl předložen výpis z bankovního účtu jako doklad o zajištění prostředků k pobytu. V této souvislosti peněžní prostředky mohly být z účtu odčerpány nejen z toho důvodu, aby byly poskytnuty dalším osobám jako podklad k žádostem o povolení dlouhodobého pobytu nebo trvalého pobytu podle tehdy platných předpisů, ale mohly být vybrány pro účely zcela jiné - příprava podnikání, osobní spotřeba apod.). Nebyla tedy zákonem určena ani výše peněžní částky, která musí být na účtu uložena, a složení prostředků k pobytu na bankovním účtu nebylo jedinou podmínkou a ani jediným kritériem pro rozhodnutí o udělení povolení k dlouhodobému pobytu cizince na území České republiky. Pak nebylo možno dospět k závěru, že bezprostřední vybrání peněžní částky z bankovního účtu po předložení výpisu z tohoto účtu by způsobilo vážnou újmu na právech státu zastoupeného Ministerstvem vnitra.

Platný zákon č. 326/1999 Sb., jak výše uvedeno, stanoví v § 13 odst. 1, výši peněžní částky, kterou musí cizinec prokazovat při podání žádostí o krátkodobý či dlouhodobý pobyt anebo o pobyt trvalý. Činí tak v následujících případech:

- Podle § 5 písm. a) je cizinec povinen při hraniční kontrole na požádání policie předložit doklad o zajištění prostředků k pobytu na území (kromě jiných případů se týká i přechodného pobytu, jehož náležitosti jsou upraveny v § 16 a § 17 zákona č. 326/1999 Sb.) ;
- Podle § 21 písm. d) je cizinec k žádosti o udělení výjezdního víza povinen předložit prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 23 odst. 1 písm. c) k žádosti o udělení průjezdního víza je cizinec povinen předložit, není-li dále stanoveno jinak, prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 27 odst. 1 písm. d) k žádosti o udělení víza k pobytu do 90 dnů je cizinec povinen na požádání orgánu udělujícího toto vízum předložit, není-li dále stanoveno jinak, prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 29 odst. 1, 3 k žádosti o prodloužení víza k pobytu do 90 dnů je cizinec povinen předložit opětovně i prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 31 odst. 1 písm. c) je cizinec k žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů povinen předložit prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 33 odst. 1, 3 k žádosti o prodloužení víza k pobytu nad 90 dnů je cizinec povinen předložit prostředky k pobytu na území (§ 13 zákona o pobytu cizinců);

- Podle § 70 odst. 1 písm. c) je cizinec povinen, není-li dále stanoveno jinak, k žádosti o povolení k pobytu připojit doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území (§ 71 zákona o pobytu cizinců);
- Podle § 85 odst. 1 k žádosti o prodloužení doby platnosti průkazu o povolení k pobytu je cizinec povinen předložit opětovně i doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území (§ 71 zákona o pobytu cizinců).

Cizinec má zákonem č. 326/1999 Sb. uloženy ještě některé další povinnosti, jež ve svém souhrnu úpravu podmínek možnosti dosáhnout vstupu na území za účelem přechodného či trvalého pobytu výrazně zpřísňují, přičemž v případě jejich nesplnění přicházejí v úvahu sankce v podobě odepření vstupu na území, ukončení pobytu na území, zrušení platnosti víza k pobytu nad 90 dnů, neudělení víza, zrušení platnosti krátkodobého víza, nevydání povolení k trvalému pobytu, a to:

- Jestliže cizinec vstupující na území České republiky nesplní povinnost zakotvenou v § 5 písm. a) předložit doklad o zajištění prostředků k pobytu na území, policie mu odepře vstup na území, není-li dále stanoveno jinak (§ 9 písm. a) zákona o pobytu cizinců).
- Jestliže cizinec na žádost policie neprokáže zajištění prostředků k pobytu na území, pobyt cizince na území, k němuž se vízum nevyžaduje, policie ukončí, ovšem za podmínky, že důsledky tohoto rozhodnutí budou přiměřené důvodu pro ukončení pobytu, když při posuzování přiměřenosti policie přihlíží zejména k dopadům tohoto rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince (§ 19 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců).
- Jestliže cizinec přestal splňovat některou z podmínek pro udělení víza, policie zruší platnost víza k pobytu nad 90 dnů, a to za splnění shodně formulované podmínky přiměřenosti, jaká je uvedena v předcházejícím odstavci (§ 34 odst. 2 písm. a) zákona o pobytu cizinců).
- Podle § 54 zákona o pobytu cizinců v žádosti o udělení víza je cizinec povinen uvést kromě jiných údajů též údaje o prostředcích k pobytu na území (§ 13 zákona č. 326/1999 Sb.).
- Podle § 56 odst. 1 písm. b), e) citovaného zákona vízum, s výjimkou víza za účelem dočasné ochrany nebo víza za účelem strpění podle § 35 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., policie nebo zastupitelský úřad cizinci neudělí, jestliže (kromě jiného) cizinec vyplní žádost o udělení víza nečitelně nebo neúplně či nepravdivě nebo nepředloží náležitosti k žádosti o udělení víza.
- Podle § 61 odst. 2 písm. c) zákona o pobytu cizinců policie zruší platnost krátkodobého víza (k pobytu do 90 dnů), jestliže cizinec přestal splňovat některou z podmínek pro udělení víza, a to opět za splnění podmínky, že důsledky tohoto rozhodnutí budou přiměřené důvodu pro zrušení platnosti víza; při posuzování přiměřenosti policie přihlíží zejména k dopadům tohoto rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince.
- Podle § 78 písm. a) zákona o pobytu cizinců policie povolení k pobytu nevydá, jestliže cizinec nepředloží náležitosti podle § 70 citovaného zákona.

Kromě těchto povinností spojených s příslušnými sankcemi je nutno upozornit ještě na ustanovení § 103 písm. c), o) zákona o pobytu cizinců, podle nichž cizinec je mimo povinností stanovených v jiných ustanoveních zákona dále povinen mj. uvádět v řízení podle tohoto zákona pravdivě a úplně všechny požadované údaje v rozsahu stanoveném tímto zákonem a dále na požádání policie doložit na zbývající část doby pobytu poměrnou část peněžních prostředků v případech podle § 13 odst. 1 písm. a) bodů 1 a 2 a podle § 13 odst. 2 a 3 tohoto zákona nebo peněžní prostředky v plné výši v případech podle § 13 odst. 1 písm. a) bodu 3.

Z toho, co je shora uvedeno, se podává, že platná právní úprava mnohem podrobněji reguluje podmínky vstupu cizince na území České republiky za účelem přechodného či trvalého pobytu. Stanoví způsob prokazování skutečnosti, že má k dispozici prostředky k zajištění pobytu (jak dle § 13, tak dle § 71 citovaného zákona), a to i pro případ, že by se dodatečně změnila okolnosti rozhodné pro vydání určitého druhu povolení podle zákona č. 326/1999 Sb.

Ve vztahu k možnému naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 209 tr. zák. lze uvést následující závěry:

I když oproti dříve platné právní úpravě je stanovena výše peněžní částky, kterou musí cizinec prokazovat v řízení o udělení povolení či víz podle zákona č. 326/1999 Sb., a to i po případném udělení takových povolení či víz, nelze přehlédnout, že nadále jde toliko o jednu z podmínek pro udělení povolení či víza podle citovaného zákona (především povolení k trvalému pobytu, ale může jít i o víza nebo o jeho prodloužení na dobu do 90 dnů nebo nad tuto dobu), která se navíc stále prokazuje **na požádání** policie.

V případě, že by cizinec dodatečně odčerpal peněžní prostředky z účtu, zákon o pobytu cizinců stanoví příslušné sankce, které by pro cizince znamenaly zpravidla nevyhovění jeho žádosti nebo odejmutí již dříve vydaného povolení či víza. Vzhledem k zásadě subsidiarity trestní represe se jeví trestní postih v těchto případech jako nadbytečný a neúčelný.

Při nedostatku obligatorního zákonného znaku v podobě způsobení vážné újmy na právech nemohou být proto ani po změně právní úpravy (po nabytí účinnosti zákona č. 326/1999 Sb.) naplněny všechny zákonem požadované znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák.

Předmětné jednání tedy zpravidla nebude možno posoudit jako trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák. Ani kvalifikace dle jiného ustanovení trestního zákona nebude přicházet v úvahu.

Nelze však vyloučit, že s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem určitého případu by bylo možné kvalifikovat takovéto jednání cizince jako přestupek podle § 157 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb., jehož se může dopustit ten, kdo úmyslně předloží padělané nebo pozměněné doklady anebo doklady vystavené jiné osobě nebo uvede nepravdivé údaje v zájmu prodloužení doby platnosti povolení k pobytu.